

Aleksandras Didysis ir Kleito nužudymas

Pavadinimas	Aleksandras Didysis ir Kleito nužudymas
Muziejus	Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai
Fondas	pagrindinis
Tipas	gobelenas (sienų kilimas)
Sritys	taikomoji dekoratyvinė dailė
Pirminės apskaitos numeris	LDKVR GEK 838
Inventorinis numeris	LDKVR VR 747
Matmenys	aukštis – 274 cm plotis – 287 cm
Medžiagos	vilna, šilkas
Autorius (-iai)	Nežinomas autorius
Sukūrimo data	1520 m.
Sukūrimo vieta	Prancūzija
Sukūrimo stilius ir periodas	gotika (Europoje)

Gobelenas Aleksandras Didysis ir Kleito nužudymas

Apie 1520 m.

Prancūzija (?)

Vilna, šilkas, 274 x 287 cm.

Inventorinis numeris VR-747

Pirminės apskaitos numeris GEK 838

Vienas iš nedaugelio gotikinių gobelenų, esančių Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose, sukurtas pačioje XVI a. pradžioje, t. y. apie 1520 m., kol kas nenustatytoje Prancūzijos dirbtuvėse. Gobelenas galėjo būti didesnio meninio audinio, kuris buvo Aleksandro Didžiojo istoriją pasakojančios gobelenų serijos dalis, fragmentas.

Gobelenas Aleksandras Didysis ir Kleito nužudymas nukelia mus į įvykius nutikusius beveik prieš du su puse tūkstančio metų. 328 m. pr. Kr. Marakandas (dab. Samarkandas, Uzbekistanas) buvo užimtas Aleksandro Didžiojo kariuomenės. Pats valdovas čia rezidavo ir vieną dieną pajūrio gyventojai jam atvežė graikiškų vaisių, kurie buvo labai švieži ir gražūs. Norėdamas jais pasidžiaugti ir pasivaišinti jis pasikvietė savo bičiulį ir bendražygį Kleitą, kuris kartu su Aleksandru Didžiuoju dalyvavo žygyje į Rytus. Kleitas buvo ištikimas Aleksandro bendražygis, 334 m. pr. Kr. Graniko mūšyje išgelbėjęs jam gyvybę. Pakviestas į puotą Kleitas kaip tik rengėsi aukoti aukas, tačiau viską metęs nuėjo pas valdovą, o trys avinai, pašlakstyti aukai, nusekė paskui jį. Žyniai sakė, kad tai blogas ženklas, tad karalius liepė aukoti auką už Kleitą. Nelaukęs aukojimo pabaigos Kleitas nuėjo pas Aleksandrą puotauti. Buvo ir kitų blogų ženklų, prieš tris dienas Aleksandras sapnavo baisų sapną, kuriame Kleitas sėdėjo su Parmeniono, generolo, kuris Aleksandro nurodymu buvo nužudytas, sūnumis juodais drabužiais, o aplinkui visi buvo mirę. Nepaisant visų blogų ženklų prasidėjo puota, kurios metu buvo labai stipriai girtaujama bei dainuojamos dainos, kuriose buvo išjuokiami makedoniečių karo vadai, neseniai sumušti barbarų. Vyresniesiems nepatiko šios dainos ir jie ragino liautis, tačiau Aleksandras mielai šių dainų klausėsi ir liepė dainuoti toliau. Ypač įžeidžiančios dainos nepatiko Kleitui, kuris buvo ūmaus būdo. Gerokai išgėręs jis sakė, kad negražu taip prie barbarų ir priešų įžeidinėti makedoniečius, kurie, nors ir ištikti nelaimės, yra daug geresni už tuos, kurie iš jų juokiasi. Aleksandras atsakė, kad Kleitas gina pats save, bailumą vadindamas nelaimė. Graikų biografas Plutarchas yra užfiksavęs Kleito atsakymą, kuris pasakė: „Ir vis dėlto tas bailumas išgelbėjo tau gyvybę, dievų sūnau, kai tu atsukai nugarą Spitridato kardui! Per makedoniečių kraują ir žaizdas tu pasidarei toks didis, kad dediesi Amono sūnumi ir nepripažįsti Filipo savo tėvu!“. Aleksandras labai supyko ir įsižeidė. Ginčas tik stiprėjo, Kleitas buvo įsižeidęs, sakė, kad kariai pavydi mirusiems, kurie nematė, kaip

medų lazdomis mušami Makedoniečiai, kad jie turi prašyti persų leidimo įeiti pas savo karalių. Galiausiai Kleitas pasakė, kad Aleksandras verčiau nesikviestų į puotą laisvų ir atvirų žmonių, o gyventų su barbarais ir vergais. Įsiutęs Aleksandras sviedė į Kleitą po ranka pasitaikiusį obuolį ir griebėsi ieškoti durklo, bet sargybinis buvo jau jį išnešęs. Svečiai apstojo karalių ir meldė jį nusiraminti, o Kleitą draugai išvedė iš puotų menės. Tačiau neužilgo grįžo pro kitas duris ir pradėjo deklamuoti Euripido „Andromachės“ eilutes: „Vaje, kokie blogi Heladėj papročiai!“ Tada supykęs Aleksandras griebė savo asmens sargybinio ietį ir paleido į Kleitą, kuris garsiai suvaitojęs krito negyvas. Aleksandras netrukus atsikvošėjęs ir pamatęs ką padarė ištraukė iš kūno ietį ir norėjo persidurti gerklę, bet sargybiniai jį sulaikė ir nuvedė į kambarį. Čia jis visą naktį raudėjo, o kitą dieną gulėjo be žado, sunkiai dūsaudamas.

Gobelene ši istorija papasakota keliomis scenomis. Žmonės, kaip gana dažnai būna, vaizduojami, dėvintis ne savo laikų aprangą, bet rūbus, kurie būdingi epochai, kada buvo sukurtas gobelenas. Tačiau pagrindiniai veikėjai lengvai atpažįstami iš išaustų jų vardų.

Gobeleno centre matome stalą, ant kurio sudėti indai, viena taurė, prie kairės Aleksandro rankos, parversta ant šono ir iš jos bėga raudonas vynas. Aleksandras (greta jo užrašas „ALEXADRE“) vaizduojamas su barzda, dėvintis karūna ir dešine ranka smeigia durklu į priešais sėdinčio Klito krūtinę (ant jo rūbų įrašytas vardas „CLITVS“). Žemiau yra kita scena, kur Aleksandras bando nusižudyti, bet yra sulaikomas sargybinių. Viršuje gamtos ir pastatų fone pavaizduotas tigrų ir lūšių traukiamas vežimas, kuris apaugęs vynuogių šakomis bei kekėmis. Po vežimo ratu yra įrašas „IOYEVSETE“ reiškiantis linksmybes, o vežime greičiausiai vaizduojama graikų džiaugsmo ir linksmybių deivė Eufrosinė. Greta vežimo taip pat yra įrašas „SOMNOLENCE“, kuriuo apibūdinama liguista būseną, mieguistumas, apkvaitimas.